

Határozatok Tára

A BÍRÓSÁG ÍTÉLETE (harmadik tanács)

2014. február 6.*

„Előzetes döntéshozatal iránti kérelem — EUMSZ 52. cikk és EUMSZ 56. cikk — Szolgáltatásnyújtás szabadsága — Kedvtelési célú hajóvezetői engedély megadása — A kibocsátás helye szerinti országban meglévő lakóhelyre vonatkozó feltétel — A lakóhellyel nem rendelkező személyekre vonatkozó korlátozás — A tengeri biztonság megőrzése — Közrend”

A C-509/12. sz. ügyben,

az EUMSZ 267. cikk alapján benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem tárgyában, amelyet a Tribunal Central Administrativo Norte (Portugália) a Bírósághoz 2012. november 9-én érkezett, 2012. július 5-i határozatával terjesztett elő az előtte

az **Instituto Português e dos Transportes Marítimos (IPTM)**

és

a **Navileme – Consultadoria Náutica Lda,**

a **Nautizende – Consultadoria Náutica Lda** között folyamatban lévő eljárásban,

A BÍRÓSÁG (harmadik tanács),

tagjai: M. Ilešič tanácselnök, C. G. Fernlund, A. Ó Caoimh (előadó), C. Toader és E. Jarašiūnas bírák,

főtanácsnok: P. Mengozzi,

hivatalvezető: A. Calot Escobar,

tekintettel az írásbeli szakaszra,

figyelembe véve a következők által előterjesztett észrevételeket:

- a portugál kormány képviseletében L. Inez Fernandes, P. Portugal, M. Moreno, valamint E. Gonçalves, meghatalmazotti minőségben,
- az Európai Bizottság képviseletében H. Tserupa-Lacombe és P. Guerra e Andrade, meghatalmazotti minőségben,

tekintettel a főtanácsnok meghallgatását követően hozott határozatra, miszerint az ügy elbírálására a főtanácsnok indítványa nélkül kerül sor,

meghozta a következő

* Az eljárás nyelve: portugál.

Ítéletet

- 1 Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem lényegében az EUMSZ 52. cikk és az EUMSZ 56. cikk értelmezésére vonatkozik.
- 2 Ezt a kérelmet az Instituto Portuário e dos Transportes Marítimos (IPTM), valamint a Navileme – Consultadoria Náutica Lda (a továbbiakban: Navileme) és a Nautizende – Consultadoria Náutica Lda (a továbbiakban: Nautizende) iskolák között amiatt indult eljárás keretében terjesztették elő, hogy az IPTM megtagadta a kedvezési célú hajóvezetői engedély (a továbbiakban: hajóvezetői engedély) megszerzésére irányuló vizsgán való részvételt azoktól az uniós polgároktól, akik nem rendelkeznek Portugáliában lakóhellyel.

A portugál jog

- 3 A 124/2004. sz. törvényrendelettel elfogadott, a kedvezési célú hajózásról szóló 2004. május 25-i rendelet (Regulamento da Náutica de Recreio, aprovado pelo Decreto-Lei n.º 124/2004; *Diário da República* I, A. sorozat, 122. szám, 2004. május 25., a továbbiakban: RNR) 29. cikkének (1) bekezdése a következőképpen rendelkezik:

„A következő cikk rendelkezéseinek sérelme nélkül, a 35. cikkben előírt feltételek mellett a [hajóvezetői engedélyeket] az IPTM állítja ki azon személyek számára, akik belföldön rendelkeznek lakóhellyel, és igazolják az engedély megszerzéséhez szükséges tanfolyam sikeres elvégzését. [...]”

Az alapeljárás és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdés

- 4 Az előzetes döntéshozatalra utaló határozatból kitűnik, hogy a Navileme és a Nautizende közigazgatási keresetet indított a Tribunal Administrativo e Fiscal do Porto előtt a Portugáliában a vizsgák megszervezésével és a hajóvezetői engedélyek kiadásával megbízott szervezettel, az IPTM-mel szemben. E két hajózási iskola székhelye Portugáliában van, tevékenységük pedig – többek között – az ezen engedély megszerzésére irányuló vizsgán részt venni kívánó jelöltek kötelező képzésének biztosításából áll. Ezen iskolák szerint az IPTM 2004 decemberétől azon az alapon tagadta meg az említett engedéllyel kapcsolatos vizsgára bocsátást iskoláiknak a Portugáliában lakóhellyel nem rendelkező tanulóitól, hogy ezek a tanulók nem felelnek meg az RNR 29. cikkének (1) bekezdésében előírt feltételeknek. Nem vitatott az, hogy a portugáliai lakóhellyel nem rendelkező személyek az RNR hatálybalépését megelőzően részt vehettek ezen a vizsgán.
- 5 A Navileme és a Nautizende arra hivatkozik, hogy az RNR 29. cikkének (1) bekezdésében előírt, a lakóhelyre vonatkozó feltétel nem tartja tiszteletben sem az uniós jogot, sem a Bíróság ítélkezési gyakorlatát, amelyek tiltják a szolgáltatásnyújtás szabadságának az állampolgárságon vagy lakóhelyen alapuló korlátozását. Ez a feltétel azzal a hatással jár, hogy korlátozza a diákok azon szabadságát, hogy a saját lakóhelyük szerinti államtól eltérő tagállamba – a jelen ügyben Portugáliába – menjenek azért, hogy a hajóvezetői engedélyre irányuló vizsgára való felkészülés céljából képzési szolgáltatásokat vegyenek igénybe. Állításuk szerint ezzel a korlátozással csökken az általuk nyújtott képzési szolgáltatásokra beiratkozó diákok száma. A Navileme és a Nautizende szerint az ehhez hasonló korlátozás az EUM-Szerződés tükrében nem igazolt.
- 6 A Navileme és a Nautizende ezen érv alapján kérte a Tribunal Administrativo e Fiscal do Porto egyrészről arra, hogy kötelezze az IPTM-et részükre kártérítés és kamatok megfizetésére, másrészről pedig, hogy kötelezze az IPTM-et arra, hogy a Portugáliában lakóhellyel nem rendelkező uniós polgárokat is bocsássa a hajóvezetői engedélyre irányuló vizsgára, valamint hogy – sikeres vizsga esetén – engedélyezze az általuk megszerzett engedélynek megfelelő hajók vezetését. A Tribunal Administrativo e Fiscal do Porto helyt adott kereseti kérelmeiknek.

- 7 Ezen ítélet ellen az IPTM fellebbezést nyújtott be a kérdést előterjesztő bírósághoz.
- 8 Ilyen körülmények között a Tribunal Central Administrativo Norte az eljárást felfüggesztette, és előzetes döntéshozatal céljából a következő kérdést terjesztette a Bíróság elé:

„Tekintettel az egyik tagállam állampolgárai és a másik tagállam állampolgárai közötti hátrányos megkülönböztetés tilalmának elvére (EUMSZ 18. cikk), a személyek Unión belüli szabad mozgására és az az alóli kivételekre (EUMSZ 45. cikk, (3) bekezdése), a szolgáltatásnyújtás szabadságára és annak esetleges korlátozásaira (EUMSZ 52. cikk és EUMSZ 62. cikk) alapján úgy kell-e értelmezni az uniós jogot, hogy azzal ellentétes az olyan nemzeti rendelkezés, amely a [hajóvezetői engedély] kiállításának feltételeként előírja az adott területen való lakóhellyel rendelkezést?”

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésről

- 9 Kérdésével a kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra kíván választ kapni, hogy az EUMSZ 52. cikket és az EUMSZ 56. cikket akként kell-e értelmezni, hogy azokkal ellentétes az alapeljárásban szóban forgóhoz hasonló olyan tagállami szabályozás, amely a belföldi lakóhelyre vonatkozó feltételt ír elő azon uniós polgárok számára, akik az e tagállam által kiállított hajóvezetői engedélyhez kívánnak hozzájutni.
- 10 Előzetesen emlékeztetni kell arra, hogy egyrésztől valamely vállalkozás akkor hivatkozhat a letelepedésének helye szerinti tagállammal szemben a szolgáltatásnyújtás szabadságához való jogra, ha a szolgáltatásokat valamely másik tagállamban letelepedett címzettek számára nyújtják, és másrésztől, hogy e jog magában foglalja a szolgáltatást címzettjeinek szabadságát arra, hogy másik tagállamba utazzanak azért, hogy ott szolgáltatást vegyenek igénybe, anélkül hogy ezt bármilyen korlátozás akadályozná (lásd többek között a C-224/97. sz. Ciola-ügyben 1999. április 29-én hozott ítélet [EBHT 1999., I-2517. o.] 11. pontját és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlatot).
- 11 Ugyanígy, az EUMSZ 56. cikk szerint, szolgáltatások címzettjeinek kell tekinteni a valamely tagállamban letelepedett azon személyeket, akik turistaként vagy tanulmányi út keretében másik tagállamba utaznak (lásd a C-211/08. sz., Bizottság kontra Spanyolország ügyben 2010. június 15-én hozott ítélet [EBHT 2010., I-5267. o.] 51. pontját és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlatot).
- 12 Következésképpen az alapeljárásbelihez hasonló ügyben a szolgáltatásnyújtás szabadságával kapcsolatban az EUMSZ 56. cikkben és az EUMSZ 62. cikkben előírt rendelkezéseket alkalmazni kell egyrésztől a hajóvezetői engedély megszerzése céljából a Navileméhez és a Nautizendéhez hasonló hajózási iskolák által a Portugáliában lakóhellyel nem rendelkező, és hajóvezetői engedélyüket e tagállamban megszerezni kívánó más tagállambeli diákok számára kínált képzési szolgáltatások nyújtására, valamint másrésztől ugyanezen szolgáltatások említett diákok általi igénybevételére.
- 13 Meg kell állapítani, hogy az alapeljárásban szóban forgóhoz hasonló, a hajóvezetői engedély kiállítását kizárólag az érintett tagállamban lakóhellyel rendelkező személyekre korlátozó nemzeti jogi rendelkezés figyelmen kívül hagyja a szolgáltatásnyújtás szabadságának bármely korlátozására vonatkozó, az EUMSZ 56. cikk (1) bekezdésében előírt tilalmat.
- 14 Jóllehet a portugál jogban szereplő, ehhez hasonló valamely rendelkezést az állampolgárokra és az állampolgársággal nem rendelkező személyekre megkülönböztetés nélkül kell alkalmazni, és az így módon nem a hajóvezetői engedély megszerzésére törekvő személyek állampolgárságán alapul, döntő szempontnak azonban lakóhelyüket tekintti. Márpedig az állandó ítélkezési gyakorlat értelmében a lakóhellyel kapcsolatos szemponton alapuló különbségtételt előíró nemzeti rendelkezés esetében fennáll a kockázata annak, hogy főként más tagállamok állampolgárait érintse hátrányosan, mivel a lakóhellyel nem rendelkező személyek az esetek többségében nem rendelkeznek állampolgársággal (lásd ebben az értelemben a C-350/96. sz. Clean Car Autoservice ügyben 1998. május 7-én hozott ítélet

[EBHT 1998., I-2521. o.] 29. pontját, a fent hivatkozott Ciola-ügyben hozott ítélet 14. pontját, valamint a C-382/08. sz. Neukirchinger-ügyben 2011. január 25-én hozott ítélet [EBHT 2011., I-139. o.] 34. pontját).

- 15 Ily módon az alapeljárásbeli szabályozás alkalmas arra, hogy a szóban forgó szolgáltatás bizonyos címzettjeit, azaz azokat a Portugáliában lakóhellyel nem rendelkező, a Navileme, illetve a Nautizende által nyújtott képzésben részt vevő diákokat érintse, akik – ezen ismeretek birtokában – Portugáliában kívánják megszerezni hajóvezetői engedélyüket.
- 16 Ugyanígy, az említett nemzeti szabályozás akadályt állít a Navileméhez, illetve a Nautizendéhez hasonló iskolák által nyújtott hajóvezetési képzésre irányuló szolgáltatás nyújtásának szabadsága elé, mivel a Portugáliában lakóhellyel nem rendelkező diákok számára érdektelenné válnak az általuk nyújtott képzések, lévén hogy ezek a diákok nem tudnak ezt követően hajóvezetői engedélyt szerezni.
- 17 Következésképpen a szolgáltatásnyújtás szabadsága EUMSZ 56. cikk (1) bekezdésének értelmében vett korlátozásának minősül az ilyen nemzeti szabályozás, amely azzal a hatással jár egyrészt, hogy eltántorítja a Portugáliában lakóhellyel nem rendelkező uniós polgárokat attól, hogy ebbe a tagállamba utazzanak azért, hogy ott az e tagállam által kiállított hajóvezetői engedély megszerzése céljából képzésben vegyenek részt, másrészt pedig hogy a hajózási iskolák által kínált szolgáltatásokat kevésbé vonzóvá teszi a Portugáliában lakóhellyel nem rendelkező diákok számára, mivel ők nem tudnak részt venni a hajóvezetői engedély e tagállamban való megszerzésére irányuló vizsgán, és számukra nem is állítható ki ilyen engedély.
- 18 Ezután meg kell vizsgálni, hogy az alapeljárás tárgyát képező korlátozás milyen mértékben fogadható el az EUMSZ 62. cikk értelmében e tekintetben alkalmazandó EUMSZ 52. cikkben kifejezetten említett, eltérést engedő intézkedések alapján, vagy igazolható nyomós közérdekllel a Bíróság ítélkezési gyakorlata alapján (lásd ebben az értelemben a C-176/11. sz., HIT és HIT LARIX ügyben 2012. július 12-én hozott ítélet 20. pontját). Az is szükséges emellett, hogy az ilyen intézkedés alkalmazása megfelelően biztosítsa a hivatkozott célkitűzés elérését, és hogy ne haladja meg az e célkitűzés eléréséhez szükséges mértéket (a C-379/11. sz. Caves Krier Frères ügyben 2012. december 13-án hozott ítélet 48. pontja és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 19 A portugál kormány e tekintetben azzal érvel, hogy az alapeljárás tárgyát képező korlátozását közrendi okok teszik szükségessé, a jelen ügyben az, hogy ennek a tagállamnak fokozott tengeri biztonságot kell garantálnia, ami többek között a hajóvezetői engedélyek jogosultjai tényleges ellenőrzésének biztosítását követeli meg. E célból elengedhetetlen a nemzeti jogszabályban előírt, a lakóhelyre vonatkozó feltétel. Ez a kormány megjegyzi továbbá, hogy maga az uniós másodlagos jog engedi meg a lakóhelyre vonatkozó feltétel előírásának elvét, és e tekintetben a vezetői engedélyekről szóló, 1991. július 29-i 91/439/EGK tanácsi irányelv (HL L 237., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 7. fejezet, 1. kötet, 317. o.) 7. cikke (1) bekezdésének b) pontjára hivatkozik.
- 20 Jóllehet az EUMSZ 52. cikkben kifejezetten előírt és a portugál kormány által hivatkozott, a biztonsággal és a közérdekllel kapcsolatos célkitűzés olyan jogszerű célkitűzést képez, amely – főszabály szerint – igazolhatja a szolgáltatásnyújtás szabadságának korlátozását. Az e kormány által előadottakkal ellentétben azonban az alapügyben szóban forgó, a lakóhelyre vonatkozó feltételt ez a célkitűzés nem igazolhatja. Az ilyen igazolás feltétele ugyanis a társadalom alapvető érdekét veszélyeztető, valóságos és kellően komoly veszély fennállása (a C-546/07. sz., Bizottság kontra Németország ügyben 2010. január 21-én hozott ítélet [EBHT 2010., I-439. o.] 49. pontja és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat). Márpedig a portugál kormány egyáltalán nem állítja, hogy a jelen ügyben ilyen körülmények állnak fenn.

- 21 Ezen túlmenően meg kell állapítani, hogy önmagában nem alkalmas a követett célkitűzés elérésének elősegítéséhez, azaz a tengeri hajózás biztonságának biztosításához az alapeljárásban szereplő, lakóhelyre vonatkozóhoz hasonló feltétel, amely semmilyen összefüggésben nem áll a folytatott képzéssel és a hajózási készséggel.
- 22 A portugál kormány érvelésével ellentétben ráadásul irreleváns, hogy a 91/439 irányelv 7. cikke (1) bekezdésének b) pontja és immár a vezetői engedélyekről szóló, 2006. december 20-i 2006/126/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL L 403., 18. o.) 7. cikke (1) bekezdésének e) pontja az európai vezetői engedély kiállítását kizárólag azon kérelmezők számára engedélyezi, akiknek szokásos tartózkodási helye az érintett tagállam területén található, vagy akik bizonyítani tudják, hogy tanulmányi céllal legalább hat hónapot ott töltöttek. Az alapeljárásban szóban forgó helyzettől eltérően ugyanis az ezen irányelvekben szereplő, lakóhelyre vonatkozó feltétel az uniós jog egyik harmonizált területén – az európai vezetői engedély megadását illetően – meghatározza az egyes tagállamok illetékességét.
- 23 A fokozott tengeri biztonság biztosítására irányuló célkitűzés mindenesetre a szolgáltatásnyújtás szabadságát kevésbé korlátozó eszközökkel – többek között a hajóvezetői engedély megszerzésével kapcsolatos szigorúbb vizsgakövetelmény előírásával – is elérhető.
- 24 Következésképpen az előterjesztett kérdésre azt a választ kell adni, hogy az EUMSZ 52. cikket és az EUMSZ 56. cikket akként kell értelmezni, hogy azokkal ellentétes az alapeljárásban szóban forgóhoz hasonló olyan tagállami szabályozás, amely belföldi lakóhelyre vonatkozó feltételt ír elő azon uniós polgárok számára, akik az e tagállam által kiállított hajóvezetői engedélyhez kívánnak hozzájutni.

A költségekről

- 25 Mivel ez az eljárás az alapeljárásban részt vevő felek számára a kérdést előterjesztő bíróság előtt folyamatban lévő eljárás egy szakaszát képezi, ez a bíróság dönt a költségekről. Az észrevételeknek a Bíróság elé terjesztésével kapcsolatban felmerült költségek, az említett felek költségeinek kivételével, nem téríthetők meg.

A fenti indokok alapján a Bíróság (harmadik tanács) a következőképpen határozott:

Az EUMSZ 52. cikket és az EUMSZ 56. cikket akként kell értelmezni, hogy azokkal ellentétes az alapeljárásban szóban forgóhoz hasonló olyan tagállami szabályozás, amely belföldi lakóhelyre vonatkozó feltételt ír elő azon európai uniós polgárok számára, akik az e tagállam által kiállított kedvtelési célú hajóvezetői engedélyhez kívánnak hozzájutni.

Aláírások